

VILJANDI MAAVALITSUS

**VILJANDI MAAKONNA
ARENGUSTRATEEGIA 2015 – 2020**

TEGEVUSKAVA

VILJANDI 2015

1. arengusuund: Inimkapitali arendamine

Arengusuuna eesmärgiks on tagada olukord, kus on:

- piisavalt eestvedajaid, kes suudavad luua inimesi Viljandimaale toovaid ja siin hoidvaid töökohti; kes tagavad hea ettevõtlus- ja majanduskeskkonna ning aktiveerivad kodanikuühiskonda;
- majanduskasvu tagamiseks piisaval arvul tööturul hakkama saavaid inimesi, kes väärtustavad elukohana Viljandimaad;
- sidus, koostöövõimeline elanikkond.

1.1. Tippspetsialistide Viljandimaal töökohtade loomine

Töökohtade olemasolu annab võimaluse Viljandimaale asumiseks. Tippspetsialistide teadmised loovad eeldused parimate otsuste vastuvõtmiseks. Nende sissetulekud eeldatavasti kõrgemad, mis võib positiivselt mõjutada Viljandimaal kaubandust ja teenuste turgu.

1.1.1. Erinevate oskusteabekeskuste loomine või Viljandimaale toomine

Oskusteabekeskus on ettevõtte, asutus või organisatsioon, mis jagab oskusteavet nii maakonna sees kui ka väljapoole ning kus leiavad rakenduse oma valdkonda põhjalikult tundvad spetsialistid

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
1.1.1.1.	Maamajanduse oskusteabekeskuse loomine Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskooli baasil	Viljakas maa on Viljandimaal tugevus. Maa efektiivne kasutamine eeldab kompetentsi. Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskoolis on loodud eeldused oskusteabekeskuse kujunemiseks.	Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool, SA Innove
1.1.1.2.	Pärandtehnoloogiate oskusteabekeskus(t)e loomine	Viljandimaal on välja kujunenud pärandkultuurialane kompetents, mille levitamiseks ja suurendamiseks on vajalik luua vastav struktuur.	Tartu Ülikooli (TÜ) Viljandi Kultuuriakadeemia, SA Innove
1.1.1.3.	Eesti Pärimusmuusika Keskuse arendamine	Viljandimaal on kujunenud Eesti pärimusmuusika keskuseks. Vastav oskusteabekeskus vajab pidevat arendamist.	Eesti Pärimusmuusika Keskus
1.1.1.4.	Üle-mulgimaalise käsitöökeskuse rajamine ja käsitöömeistrite organisatsiooni loomine	Käsitöömeistrite organisatsiooni loomine võimaldab korraldada ühisturundust ning ühtlustada hinnakujundust. Tekib tugev keskus käsitöömeistrite võrgustikule, tugevneb koostöö.	MTÜ Mulgi Kultuuri Instituut, MTÜ Mulgimaa Arenduskoda
1.1.1.5.	Psühhiaatria-alase oskusteabekeskuse loomine SA Viljandi Haigla baasil	Viljandi haiglal on pikaajalised kogemused psühhiaatriliste haiguste ravimiseks. Ülevabariigilise teenuse arendamiseks on vajalik oskusteabekeskuse loomine.	SA Viljandi Haigla, SA Innove
1.1.1.6.	Maakondliku spordikooli loomine ja arendamine	Viljandi Linnavalitsusel on suured kogemused laste ja noorte spordikooliga. Kogemus väärib laiendamist tervele Viljandi maakonnale. Professionaalsed treenerid saaksid töötada üle maakonna, sest sageli ei ole logistiliselt mõttekas laste treeningutel käimine Viljandi linnas. Maakonna erinevates väiksemates keskustes on välja ehitatud heal tasemel spordikompleksid.	Viljandi Maavalitsus, Viljandi Spordikool, Viljandi Spordikeskus, Viljandimaa Spordiliit, Viljandimaa Omavalitsuste Liit
1.1.1.7.	Riigigümnaasiumite oskusteabekeskuse loomine Viljandi Gümnaasiumi baasil	Eestis arendatakse riigigümnaasiumite võrgustikku. Viljandis edukalt alguse saanud riigigümnaasiumi kogemuste edasiandmine ja teiste kogemuste koondamine tagab süsteemi eduka toimetuleku.	Viljandi Gümnaasium, Haridus- ja Teadusministeerium SA Innove
1.1.1.8.	Erivajadustega laste ja perede	Erivajadustega laste ja nende perede nõustamisteenuse väljaarendamine	Kohalikud omavalitsused,

	nõustamis- ja oskusteabekeskuse loomine ning arendamine	kõikides maakonna haridusasutustes.	Sotsiaalministeerium, SA Innove
1.1.1.9.	Elukestva õppe oskusteabekeskuse loomine ja arendamine	Tänapäeva ühiskonnas on elukestev õpe üks viisidest toimetuleku tagamiseks. Samas puudub mehhanism, kuidas elukestev õpe reaalselt tegevusteks muuta. Vastav oskusteabekeskus on mehhanismi loomise esimeseks etapiks.	Kutsekoolid, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Töötukassa, Haridus- ja Teadusministeerium, SA Innove
1.1.1.10.	Puuetega inimeste, sh puuetega laste perede nõustamise oskusteabekeskuse loomine	Nõustamisteenus toetab puuetega inimeste ja nende perede toimetulekut.	Viljandimaa Puuetega Inimeste Nõukoda, kohalikud omavalitsused, Sotsiaalministeerium
1.1.1.11.	Okoloogiliselt puhta kohaliku tooraine töötlemis- ja logistikakeskuse loomine	Okoloogiliselt puhta kohaliku tooraine töötlemis- ja logistikakeskus ühendab järjest laienevat tootjate võrgustikku maakonnaüleselt, lisandunud uued teenused loovad eeldused mikro- ja väikeettevõtete arenguhüppeks. Keskuse ülesanded: - hoida kasvataja ja toidutegija kokkulepitud kogused teatud perioodi vahelaos; - pakkuda piirkonna tootjatele võimalusi keerulisemaid hoiutingimusi vajavate köögi- ja puuviljade säilitamiseks; - pakkuda piirkonna elanikele võimalust osta kohalikku ja puhast toorainet - pakkuda piirkonna tootjatele ja elanikele võimalust kasutada erinevaid teenuseid - kasvatada tootjate ja huviliste kompetentsi koolituste, seminaride, talgute jms korraldamisega; - pakkuda erialapraktika võimalust kutse- ja kõrgkoolide õppuritele; - pakkuda piirkonnas toodetud kohaliku ja puhta toidu ühise turustamise võimalust Tallinna ja Tartu suunal.	MTU Viljandimaa Toiduvõrgustik OTT, Leaderi tegevusgrupid, ettevõtjad
<p>1.1.2. Kompetentsikeskuste loomine või toomine Viljandimaale ja olemasolevate arendamine Kompetentsikeskused loovad Viljandimaale keskmisest kõrgemat kvalifikatsiooni nõudvaid töökohti. Kompetentsikeskused toovad teadmised Viljandimaa inimestele lähemale. Kompetentsikeskused toovad teenused Viljandimaa inimestele lähemale. Regionaalsete kompetentsikeskuste arendamine on Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise kava üks meede.</p>			
1.1.2.1.	Teadmistepõhise tervise- ning loodustoodete kompetentsikeskuse arendamine Pollis	Loob toiduainetööstuse- ja põllumajandusettevõtetele või põllumajandussaaduste tootjatele võimaluse kiiremaks arenguks turul ning tekitab seeläbi konkurentsieelise.	Eesti Maaülikool (EMÜ)
1.1.2.2.	Loomemajanduse kompetentsikeskuse väljaarendamine	Senine tegevus on näidanud loomeinkubaatori vajalikkust, kuid olemasolev pole siiski piisav, et olla jätkusuutlik. Arendused multimeedia, muusika ja etenduskunstide valdkonnas loovad kriitilise massi kompetentsikeskuse kestlikuks toimimiseks.	TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, SA Viljandimaa Loomemajanduskeskus, Viljandi Linnavalitsus, Kultuuriministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Teater Ugala, Eesti Pärimusmuusika Keskus
1.1.2.3.	Sõltuvushaigete ravi ja rehabilitatsiooni kompetentsikeskuse	SA Viljandi Haiglal on keskuse loomiseks olemas vastavad eeldused ja kogemused.	SA Viljandi Haigla, Sotsiaalministeerium,

	loomine		Tervise Arengu Instituut
<p>1.1.3. Riigiasutuste hoidmine ja toomine Viljandimaale sh maamajanduse ja kultuurivaldkonna institutsioonide kontsentreerimine Viljandimaale Riigiasutustes on keskmisest kõrgemat kvalifikatsiooni vajavad töökohad. Maakonna arenguks on oluline tunnetada riigi kohalolekut maakonnas: see suurendab usku maakonna arengu jätkusuutlikusse, aga toob ka riigi poolt pakutavad teenused inimestele lähemale. Loomulik on riigiasutuste struktuuri optimeerimine, aga e-riigis võivad töökohad asuda ka väljaspool pealinna. Maamajanduse ja kultuurivaldkonna (eelkõige pärimuskultuur) institutsioonide kontsentreerimine Viljandimaale on maakonna traditsioone arvestades loogiline.</p>			
Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
1.1.3.1.	Rahvakultuuri Keskuse toomine Viljandimaale	Rahvakultuuri Keskuse Viljandimaale toomine annab võimaluse luua maakonda keskmisest kõrgema kvalifikatsiooniga töökohti. Maakonnas juba tegutsevad pärimus- ja rahvakultuuriga tegelevad asutused loovad selleks hea eelduse	Kultuuriministeerium, Viljandi Maavalitsus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit
1.1.3.2.	Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) toomine Viljandimaale	RMK Viljandimaale toomine annab võimaluse luua maakonda keskmise kõrgema kvalifikatsiooniga töökohti. Väljaspool pealinna on RMK lähemal ka oma sihtrühmale.	Keskkonnaministeerium, Viljandi Maavalitsus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit
1.1.3.3.	Riigiasutuste allüksuste toomine Viljandimaale	Läbirääkimiste pidamine ja koostöö ministeeriumitega, välja selgitamiseks, milliseid allasutusi võiks Viljandimaale tuua.	Viljandi Maavalitsus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit, vastavad ministeeriumid
1.1.3.4.	Riigi- ja kohalike omavalitsuste poolt pakutavate avalike teenuste kättesaadavuse tagamine	Riigi- ja kohalike omavalitsuste poolt pakutavad avalikud teenused on maakonnas kodanikele mugavalt kättesaadavad	Riigiasutused, kohalikud omavalitsused
<p>1.2. Ettevõtjapotsiaaliga inimeste hoidmine ja toomine Viljandimaale Atraktiivsete töökohtade olemasolu on elanike väljarände esmaseks tingimuseks. Atraktiivseid töökohti loovad ettevõtlikud inimesed. Kui maakonnas on ettevõtlikke inimesi, kes suudavad maakonnas luua atraktiivseid töökohti, siis tulevad siia ka inimesed, kes need töökohad täidavad. Strateegiliselt oluline on luua sobiv keskkond, et võimekatel inimestel tekiks soov panustada Viljandimaa arengusse. Samuti on tähtis, et keskkond oleks piisavalt paindlik soovi tekkimisel selle realiseerimisele kaasa aitama. Oluline on võimekate inimeste leidmine ning pakkumise tegemine panustada Viljandimaa arengusse.</p>			
Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
1.2.1.	Ettevõtjapotsiaaliga inimeste Viljandimaal hoidmise ja siia toomise mõttekoja käivitamine	Ettevõtjapotsiaaliga inimesi ei ole Viljandimaal piisavalt, samuti puudub selge nägemus, kuidas tagada nende arvu kasv. Vajalike tegevuste otsimise protsess tuleb käivitada.	Viljandimaa Arenduskeskus, Viljandi Maavalitsus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit
1.2.2.	Noori spetsialiste Viljandimaale toovate ettevõtjate toetamise süsteemi väljatöötamine	Toetada ettevõtteid, kus asuvad tööle noored spetsialistid, kes soovivad valida Viljandimaa töö- ja elukohaks.	Viljandimaa Arenduskeskus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit, ettevõtjad
1.2.3.	Ettevõtjate toetamine konkurentsivõime tagamiseks	Ettevõtjakoolituste korraldamine, toetussüsteemide loomine, algkapitali leidmise võimaluste otsimine ja selle teemaline nõustamine.	Viljandimaa Arenduskeskus, kohalikud omavalitsused
<p>1.3. Koostöövõimekuse tõstmine ja -võrgustike arendamine Tasakaal koostöö ja konkurentsi vahel tagab ühiskonna efektiivseima arengu. Eelkõige on vaja süvendada arusaama koostööst kui edu tagamise võimalusest ning arendada oskusi ja soovi koostööd teha.</p>			
Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
1.3.1.	Ettevõtjate ümarlaudade	Ettevõtjate vahelise infovahetuse, koostöö ja ühiste algatuste	Viljandimaa Arenduskeskus,

	süsteemiline korraldamine Viljandimaa erinevates piirkondades	koordineerimine.	piirkondade kohalikud omavalitsused, Viljandimaa Omavalitsuste Liit
1.3.2.	Viljandimaa kultuurikoja käivitamine	Erinevate kultuurivaldkondade vahelise koostöö korraldamine.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, SA Ugala Teater Viljandi Muuseum Viljandi Maavalitsus Erinevate kultuurivaldkondade esindajad
1.3.3..	Tervist edendavate lasteaedade ja koolide võrgustike arendamine	Võrgustike arendamine loob head eeldused tihedamaks koostööks.	Viljandi Maavalitsus
1.3.4.	Ühistegevuse aluseid tutvustavate koolituste läbiviimine	Teoreetilistele alustele tuginedes on ühistegevuse korraldamine efektiivsem.	Viljandimaa Arenduskeskus, mittetulundusühingud, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia
1.3.5.	Ühisturundamise võrgustike arendamine	Koostöös on otstarbekam tooteid ja teenuseid turundada, ühisturundamise võrgustike toimimisest on seni head kogemused.	Viljandimaa Arenduskeskus, ettevõtted, mittetulundusühingud Leaderi tegevusgrupid
1.3.6.	Viljandimaa seenioride koja moodustamine	Seenioride kaasamine Viljandimaa probleemide lahendamisse. Vanemaaliste osakaalu tõusuga muutub üha olulisemaks nende kaasamine ühiskonnaelu arendamisse.	Viljandi Maavalitsus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit
1.3.7.	Keskonnakoja käivitamine	Erinevate looduskaitse- või keskkonnateemaliste probleemide kaardistamine ja lahenduste leidmine. Sealhulgas ka keskkonnahariduse kujundamisega seotud asutuste ja organisatsioonide koostöö ning infovahetuse parandamine.	Kohalikud omavalitsused, mittetulundusühingud, ettevõtjad, Keskkonnaamet, RMK

1.4. Kodanikuühiskonna arendamine

Viljandimaa areng ei ole võimalik kodanikke kaasamata. Viljandimaal on häid näiteid kodanikuühiskonna toimimisest, kuid selle aktiivsus ei ole veel piisaval tasemel. Eelkõige on oluline teadlikkuse kasvatamine kodanikuühiskonna võimalustest, seda ka ettevõtjate seas.

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
1.4.1.	Kodanikuühiskonna ellukutsutud positiivsete tegevuste tutvustamine ja toetamine	Positiivne kogemus ergutab inimesi tegutsema. Näiteks Viljandimaa OTT (otse tootjalt tarbijale), Viljandi vanakraamiturj jne.	Viljandimaa Arenduskeskus, Leaderi tegevusgrupid, Kodanikeühendused

1.5. Viljandimaal hariduse kvaliteedi tõstmise, kättesaadavuse tagamine

Viljandimaa koolivõrk on suhteliselt hästi välja arendatud, kuid maakonna rahvastiku areng viitab, et sedagi tuleb asuda korrastama. On oluline, et korrastamise käigus ei kahaneks laste võimalused haridust, sh huviharidust saada. Hariduse kvaliteeti ei ole kunagi liiga hea. Viljandimaa kõige tähtsamateks suundadeks on lasteaedades antava alushariduse kvaliteedi tõstmine; erivajadustega laste õigeaegne toetamine ning Viljandimaa gümnaasiumites antava hariduse kvaliteedi võime konkureerida vabariigi tippgümnaasiumites antavaga. Viljandimaal on oluline, et koolid õpetaksid õpilasi nägema maakonna võimalusi

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
1.5.1.	Viljandimaa ja siinsete piirkondade	Kohaliku ajaloo ja kultuuripärandi tundmine suurendab võimalust noorte	Viljandimaa Omavalitsuste Liit,

	kultuuriloo ning rahvakultuuri õppeprogrammi väljatöötamine ning üldhariduskoolide õppekavadesse lõimimine	jäämiseks Viljandimaale või siia pärast õpingute lõppu tagasipöördumiseks.	Viljandi Maavalitsus, haridusasutused, Haridus- ja Teadusministeerium, Viljandi Muuseum
1.5.2.	Ettevõtlikkuse õpetamise ja majandusõppe juurutamine üldhariduskoolides, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias ning kutsekoolides	Majandusalased teadmised toetavad noorte ettevõtlikkuse arengut ja toimetulekut ning valikute tegemist võimalike tulevaste ettevõtjatena.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Viljandi Maavalitsus, haridusasutused, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, Viljandimaa Arenduskeskus
1.5.3.	Säästva arengu põhimõtteid toetava hariduse edendamine Viljandimaa haridusasutustes	Koolil oluline koht keskkonda ja säästvat arengut toetavate väärtushinnangute kujundamisel	Haridusasutused, Keskkonnaamet
1.5.4.	Viljandimaa alushariduse- ja koolivõrgu arengukava koostamine	Viljandimaa demograafiline olukord on keeruline, seega vajab kvaliteetse hariduse tagamine (sh ka investeeringute planeerimine) täpset kavandamist.	Viljandi Maavalitsus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit
1.5.5.	Õpilaskodu rajamine Viljandi linna	Rahvastikuprognosis näitab, et lähitulevikus jääb Viljandimaale 3-4 klassi jagu gümnaasiumiharidust nõutavat last, kelle majutamiseks on Viljandisse vaja õpilaskodu.	Haridus- ja Teadusministeerium, Viljandimaa Omavalitsuste Liit
1.5.6.	Andekate õpilaste toetamise programmi väljatöötamine ja ellurakendamine	Üldhariduse õppekava ei toeta andekate laste arengut piisavalt. Toetamise heaks näiteks on Viljandi taibukate kooli loomine ja arendamine.	Haridusasutused, aineseksioonid
1.5.7.	Viljandimaa huvihariduse arengukava koostamine	Laste igakülge arengu tagamiseks on vajalik kvaliteetne ja kättesaadav huviharidus. Sarnaselt üldharidusega sunnib keeruline demograafiline olukord ka huvihariduse korraldamist väga täpselt planeerima. Arengukava koostamisse tuleb kaasata erinevate huvikoolide esindajad.	Kohalikud omavalitsused, Viljandi Maavalitsus
1.5.8.	Koolieelsete lasteasutuste ja huvihariduse õpetajate palkade viimine üldhariduskoolide õpetajatega samaväärsele tasemele	Haridustöötajate (õpetajad, koolijuhid, tugispetsialistid) palgad on madalad kõikides haridusastmetes ja tuleb leida võimalusi nende palgatõusuks. Samuti on lubamatult suur haridusasutuste palgalõhe ning selle vähendamine, tõstes töötasu madalamat palka maksvates haridusasutustes, on esmane prioriteet.	Kohalikud omavalitsused, haridusasutused
1.5.9.	Tehnoloogiaklasside väljaarendamine koolides ja õpetajate koolitamine	Erinevate tehnoloogiate koolis õpetamine suunab rohkem inimesi tehnoloogiaalasi õppima ja tootmises töötama.	Kohalikud omavalitsused, haridusasutused
<p>1.6. Viljandimaa elanike tervisepotentsiaali tõstmine Inimkapitali arendamise kontekstis eelkõige inimeste tervisekäitumise alase teadlikkuse kasvatamine.</p>			
Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
1.6.1.	Viljandimaa rahvaspordi arengukava koostamine	Rahvaspordi olukord on Viljandimaal hea. Veelgi paremate tulemuste saavutamiseks vajab aga konkreetse arengukava koostamist.	Viljandi Maavalitsus, Viljandimaa Spordiliit, SA Holstre-Polli Tervisekeskus, kohalikud omavalitsused
1.6.2.	Traditsiooniks saanud rahvaspordialaste ürituste jätkuv korraldamine ning uute lisandumine	Näiteks: - Suurjooks ümber Viljandi järve; - Mulgi rattamaraton; - Viljandi linnajooks; - rahvamatkad jne.	Urituste korraldajad, kohalikud omavalitsused

		Rahvaspordiüritused toetavad Viljandimaa positiivse maine kujunemist.	
1.6.3.	Spordimeditsiini kabineti loomine Viljandi haigla juurde	Sportlaste, nii rahva- kui võistlussportlaste, tervise kontroll on oluline vahend sportimisega seotud terviseriskide vähendamiseks.	SA Viljandi Haigla, Viljandimaa Spordiliit
1.6.4.	Tervisekäitumise alase koolituse läbiviimine erinevates sihtrühmades	Tervisekäitumise muutumine algab suhtumise ja mõtlemise muutumisest, mis omakorda võivad alguse saada koolitusest. Tervislikesse eluviisidesse suhtumises on Viljandimaal veel piisavalt arenguruumi. Tegevused: - tervisliku toitumise alase info edastamine läbi koolituste ja kampaaniate; - sõltuvusainete tarbimise ennetamise info edastamine läbi koolituste ja kampaaniate; - tervist toetava turvalise käitumise (liikluskäitumine, seksuaalkäitumine) alase info edastamine läbi koolituste ja kampaaniate.	Viljandi Maavalitsuse Tervisetuba
1.6.5.	Kohaliku tervisliku toidu propageerimine	Kohaliku ja tervisliku toidu kättesaadavuse tagamine. Teadlikkuse tõstmine tervisliku toidu eelistamise olulisusest. Kohaliku toidu propageerimine ja kasutuselevõtmine haridusasutustes.	Ettevõtjad, toiduörgustikud, Leaderi tegevusgrupid, MTÜ Viljandimaa OTT

2. arengusuund: Ettevõtluskeskkonna ja majanduse arendamine

Arengusuuna eesmärgiks on tagada olukord, kus

- Ettevõtjatele tegutsemisvõimaluste loomine: Viljandimaal ettevõtlusega tegeleda soovivad inimesed leiavad toetamist; ettevõtjaid ei tõrjuta, vaid neile on loodud head tingimused.
- Viljandimaa majanduse areng on Eesti keskmisest kiirem.
- Viljandimaa ettevõtjad teevad tulemuslikku ja jätkusuutlikku koostööd nii omavahel kui ka avaliku sektoriga.
- Viljandimaale tullaakse ning jäädakse atraktiivsete töökohtade ja loomise võimaluse tõttu.

2.1. Ettevõtlusaktiivsuse suurendamine läbi koolituste ja ettevõtluskeskkonna parandamise

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
2.1.1.	Oppivatele noortele suvise töötamise võimaluste loomine	Võimalus suvel töötada on noortele oluline töökogemuste saamiseks ja kutsevalikul.	Viljandimaa Arenduskeskus, ettevõtjad, Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Leaderi tegevusgrupid
2.1.2.	Väike- ja pereettevõtluse toetamine	Väike- ja pereettevõtlus on positiivne tegevus, mis väärib tunnustamist ning millega tegelejate baasil on hea võimalus arendada suuremaid firmasid loovaid ettevõtjaid.	Viljandimaa Arenduskeskus, ettevõtjad, Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Leaderi tegevusgrupid
2.1.3.	Noorte ettevõtlikkuse arendamise programmi rakendamine maakonna lasteaedade ja koolide, sh kutsekoolide õppekavade osana	Ettevõtlikud noored on oma eluhoiakult aktiivsemad ja saavutavad pikemas perspektiivis enam. Programm aitab õhutada haridussüsteemis kaotsi minevate laste, õpilaste ja üliõpilaste loomulikku ettevõtlikkust. Samuti aitab ettevõtlikkus loovalt arendada õpetamisprotsessi ja -metoodikat koolides.	Viljandimaa Arenduskeskus, ettevõtjad
2.1.4.	Ettevõtliku kooli pilootprogrammi käivitamine ning juurutamine Viljandimaa koolides ja lasteaedades	Ettevõtliku kooli programm tegeleb õpetajate väärtushinnangute ja töömeetodite edasiarendamisega, et parandada laste õpitulemusi ja säilitada nende loovust.	Viljandimaa Arenduskeskus, Haridus- ja Teadusministeerium

2.1.5.	Alustavate ning tegutsevate ettevõtjate nõustamis- ja arendusteoste kättesaadavuse tagamine maakonnas	Ettevõtlusega alustada soovijad ja algajad ettevõtjad vajavad nõu ja koolitust, nii ületatakse probleemid reeglina kiiremini. Alustava ettevõtja pikemaajalise mentorluse tagamine ja mentorite võrgustiku rajamine vähendab riski, et inimene loobub ettevõtjaks olemisest.	Viljandimaa Arenduskeskus, kohalikud omavalitsused
<p>2.2. Kutseharidust andvate koolide arendamine Peamisteks suundadeks on tööturu vajadustele vastava hariduse andmine, konkurentsivõime tõstmine kutseharidusmaastikul (kutsekoolid on üleriigilise piirkonnaga, kuid Viljandimaale on oluline, et siin säiliks kaks kutseharidust andvat konkurentsivõimelist keskust), kutsehariduse omandamise tingimuste parandamine ning võimaluste loomine soovitud hariduse saamiseks.</p>			
Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
2.2.1.	Kutseharidusasutuste õppekavade arendamine piirkonna, vabariigi kui ka Euroopa ettevõtjate vajadusi silmas pidades	Koostöö korraldamine ettevõtjatega, nende vajaduste süsteemne väljaselgitamine. Ettevõtjate vajadustele vastavate õppekavade paindlik loomine ja lülitamine õppeprogrammidesse. Töökohapõhise kutseõppekorralduse välja arendamine.	Kutsehariduskoolid, ettevõtjad, Viljandimaa Arenduskeskus, kohalikud omavalitsused, Haridus- ja Teadusministeerium
2.2.2.	Kutseõppeasutuste õpilastele praktikavõimaluste pakkumine ettevõtetes	Kutseõppeasutustel puuduvad praktikabaasid. Koostöö ettevõtjatega loob täiendavad võimalused õpilaste õpetamiseks ja koolituse kvaliteedi arendamiseks ettevõtjate pikaajalisest vajadusest lähtuvalt.	Kutsehariduskoolid, ettevõtjad, Viljandimaa Arenduskeskus, Haridus- ja Teadusministeerium, SA Viljandimaa Loomemajanduskeskus
2.2.3.	Üldhariduskoolide lõpuklasside õpilaste regulaarne tutvustamine kutseõppe võimalustega	Lõpuklasside (9. ja 12. klass) õpilased ning lapsevanemad ei ole piisavalt teadlikud kutseõppeasutuste poolt pakutavatest õppe- ja praktika võimalustest maakonna ettevõtetes.	Kutsehariduskoolid, ettevõtjad, kohalikud omavalitsused, Viljandimaa Arenduskeskus, Haridus- ja Teadusministeerium, SA Viljandimaa Loomemajanduskeskus
<p>2.3. Olemasolevate ettevõtlusalade ja -inkubaatorite arendamine ning uute kavandamine, loomine ja turundus Hea teemaplaneering kiirendab ettevõtete asutamist ja arendamist, annab kindlustunde perspektiivseks tegutsemiseks. Tööstusalade loomine näitab maakonna valmisolekut ettevõtlust realselt toetada. Heast võimalusest üksi ei piisa, oluline on ka ettevõtjate teavitamine.</p>			
Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
2.3.1.	Ettevõtlus- ja tööstusalade kaardistamine, arendusvõimaluste väljaselgitamine ja informatsiooni aktuaalne hoidmine	Ettevõtlus- ja tööstusalad on paremini leitavad ja rohkem kasutatavad, kui nende kohta on olemas süsteemne informatsioon.	Viljandimaa Arenduskeskus, kohalikud omavalitsused
2.3.2.	Viljandi valla Mäeltküla tööstusparki (sh inkubatsioonikeskuse) arendamine	Tööstusparki arenguks on vaja välja ehitada tehnokeskuse taristu (teed, elekter, vesi jne) ja paralleelselt tegeleda piirkonna turundamisega. Mäeltküla ettevõtlusinkubaatoris kavandatakse teadmispõhine ja innovatiivne arendustegevus perspektiivsetes valdkondades: metallitöö ja masinaehitus, mehhatroonika, puidu- ja mööblitööstus, kergetööstus, põllumajandussaaduste töötlemine ja toiduainetetööstus ning inkubatsiooniteenuste osutamine. Detailplaneering alale on koostatud.	Viljandi Vallavalitsus
2.3.3.	Viljandi linna Rohelise tänava, Kantermaa ja Männimäe	Ettevõtluse arengu ja töökohtade loomise soodustamine ettevõtlus- ja tootmispiirkondade planeeringute tagamise ning tehnilise taristu	Viljandi Linnavalitsus, ettevõtjad

	ettevõtluspiirkondade arendamine	väljaehitamise teel.	
2.3.4.	Suure-Jaani valla tööstuspargi arendamine	Ettevõtluse arengu ja töökohtade loomise soodustamine ettevõtlus- ja tootmispriirkondade planeeringute tagamise ning tehnilise taristu väljaehitamise teel.	Suure-Jaani Vallavalitsus, ettevõtjad
2.3.5.	SA Viljandimaa Loomemajanduskeskuse arendamine	Loomettevõtluse siirdamine teistesse majandussektoritesse. Koostöö tekkimist loomettevõtjate ja teistes sektorites tegutsevate ettevõtjate vahel saab soodustada olemasolevaid seadme parke, ruume ja spetsialiste rakendades.	SA Viljandimaa Loomemajanduskeskus, Viljandi Linnavalitsus, Viljandi Vallavalitsus, LEADER-tegevusgrupid
2.3.6	Tööstuspiirkondade arendamine vastavalt omavalitsuste üldplaneeringutele	Ettevõtluse arengu ja töökohtade loomise soodustamine ettevõtlus- ja tootmispriirkondade planeeringute tagamise ning tehnilise taristu väljaehitamise teel.	Kohalikud omavalitsused Ettevõtjad
2.3.7	Abja valla inkubatsiooni- ja tootearenduskeskuse kavandamine, loomine, arendamine	Keskus kiirendab ettevõtete asutamist ja arendamist, annab kindlustunde perspektiivseks tegutsemiseks	Abja Vallavalitsus Ettevõtjad

2.4. Põllumajandustootmisega seotud oskusteabe levitamine

Viljandimaa väärtuseks on viljakas põllumaa. Tark ja efektiivne põllumajandustootmine vajab pidevalt uusimat oskusteavet, aga ka vanade teadmiste kordamist.

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
2.4.1.	Põllumajandusettevõtjate inkubatsiooniteenuse väljaarendamine maakonnas	Põllumajandusvaldkonnas alustaval ettevõtjal on sageli olemas kapital ehk maa, kuid puuduvad tööruumid. Samuti vajatakse nõustamist ettevõtte käivitamisel ja toodangu turustamisel. Põllumajanduse tootearenduse ning turundus- ja koostööoskuste arendamine.	Eesti Maaülikool, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool, Viljandimaa Arenduskeskus, kohalikud omavalitsused
2.4.2.	EMÜ Polli Aiandusuuringute Keskuse tootearendusvõimaluste edasiarendamine vastavalt ettevõtjate vajadustele	Polli aiandusuuringute keskus suudab pakkuda terviklikku tootearenduse tuge põllumajandussaaduste ja muu taimse tooraine tootjatele ning töötajatele.	Eesti Maaülikool

2.5. Aktiivne tegelemine ettevõtluse ja selleks sobiva keskkonna arendamisega Viljandimaa kohalikes omavalitsustes

Ettevõtluskeskkonnaga tegelemine ei ole kohalike omavalitsuste seadusest tulenev ülesanne, kuid soosiva keskkonna kujundamine peab saama nende tegevuse loomulikuks osaks.

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
2.6.1.	Viljandimaa kohalike omavalitsuste juhtide koolitamine ettevõtlussõbraliku keskkonna loomise teemal	Toetada kohalike omavalitsuste juhte ettevõtluskeskkonna arendamise võimaluste otsimisel. Ühine koolitus annab sünergilise efekti.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Viljandimaa Arenduskeskus
2.6.2.	Ettevõtluskeskkonna arendamise kava väljatöötamine Viljandimaa igas kohalikus omavalitsuses	Aitab välja selgitada ettevõtluse arendamise võimalusi piirkondades.	Kohalikud omavalitsused, Viljandimaa Arenduskeskus

2.6. Analüüsivõimekuse tõstmine, analüüsiks vajaliku andmekogu loomine ja aktualiseerimine

Eestis on võetud suund teadmispõhisele majandusele. Ilma andmete ja analüüsioskuseta teadmispõhisest ühiskonnaelu korraldamisest rääkida ei saa.

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
-----------	----------------	-----------------	--------------------------

2.7.1.	Maakonna majandusarengu seireks vajaliku andmekogu projekteerimine, juurutamine ja jätkusuutliku toimimise tagamine	Oluline arengu seireks sobiv informatsioon paikneb erinevates allikates. Tuleks rajada andmete koordineeritud kogumise süsteem, mis muudab andmete kogumise efektiivsemaks ja jätab andmete sisulisele analüüsile rohkem aega.	Viljandimaa Arenduskeskus, kohalikud omavalitsused, Statistikaamet
2.7.2.	Maakondlike majandusnäitajate analüüsi koostamine	Ühtsetel alustel maakonnaülel koostatud majanduskeskkonna analüüs võimaldab võrrelda maakonna erinevate piirkondade arenguid ning teha paremaid juhtimisotsuseid.	Viljandimaa Arenduskeskus, kohalikud omavalitsused, Statistikaamet, ettevõtjad
<p>3. arengusuund: Maine tagamine</p> <p>Arengusuuna eesmärgiks on tagada olukord, kus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Viljandimaa on tuntud ainulaadse piirkonna; - Viljandimaa on potentsiaalsetele elanikele ja ettevõtjatele huvipakkuv, siia soovitakse elama asuda ning siin ettevõtlusega tegeleda. Viljandimaad nähakse areneva piirkonnana; - Viljandimaa elanikud identifitseerivad end uhkusega viljandimaalastena ning räägivad lugusid oma piirkonna edust ja erilisusest. 			
<p>3.1. Viljandimaa positiivse kuvandi väljatöötamine Kuvandi viimine maakonnas tegutsevate ettevõtete, asutuste, organisatsioonide, ühenduste ja üksikisikuteni.</p>			
Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
3.1.1.	Sõnastada Viljandimaa kuvandi kontseptsioon ja selle elluviimise kava	Vaade Viljandimaale peab olema positiivne ja atraktiivne. Soovitud kuvandi loomiseks tuleb teha plaanipärast ja süsteemset tööd, tuginedes maakonna väärtustele ning aja- ja kultuuriloo edulugudele. Kontseptsiooni väljatöötamisel tuleb teha koostööd võimalikult paljude osapooltega. Kuvandi loomisel on oluline vahend meedia.	Viljandi Maavalitsus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Viljandimaa Arenduskeskus, Eesti Pärimusmuusika Keskus, SA Ugala Teater, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, Viljandi Muuseum
3.1.2.	Kõigi kontseptuaalset komponenti sisaldavate rakenduste elluviimist koordineeriva struktuuri loomine	Töö Viljandimaa kuvandiga peab olema süsteemne ja järjepidev, selleks tuleb luua koordineeriv üksus. Vaade Viljandimaale peab olema positiivne ja atraktiivne. Kuvandi loomisel on oluline vahend meedia.	Viljandi Maavalitsus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Viljandimaa Arenduskeskus, Eesti Pärimusmuusika Keskus, SA Ugala Teater, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia
<p>3.2. Viljandimaa võimaluste aktiivne tutvustamine Viljandimaa kuvandi rakendamine piirkonnaga seotud üritustel.</p>			
3.2.1.	Viljandimaa aabitsa väljatöötamine	Aabits, mille pildid ja jutud on seotud Viljandimaaga. Aitab õpilastel tugevdada identiteeditunnet ja sidet oma kodukohaga.	Haridusasutused, Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Viljandi Maavalitsus

3.2.2.	Viljandimaa loodus- ja kultuuriväärtuste ning elulaadi tutvustamine	Tutvustada Viljandi maakonna loodus- ja kultuuriväärtusi erinevate toodete-teenuste väljatöötamise ning edasiarendamise kaudu (õppeprogrammid, külastusmängud, trükised, infotahvliid, turismipaketid, messid jne).	Kohalikud omavalitsused, mittetulundusühingud, ettevõtjad, koostis- ja haridusasutused, Keskkonnaamet, Riigimetsa Majandamise Keskus, Leaderi tegevusgrupid, Viljandi Muuseum
3.2.3.	Viljandimaa laulu- ja tantsupeo traditsioonide jätkamine ja osalemine vabariiklikus laulu- ja tantsupeo protsessis	Oluliste traditsioonide jätkumine maakonnas tugevdab identiteeditunnet ning loob positiivset mainet.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Viljandi Maavalitsus, Rahvakultuuri Keskus
3.2.4.	Raamatukogude varustamine Viljandimaad tutvustavate trükistega	Viljandimaad tutvustava info kättesaadavaks muutmise toetab kohaliku kultuuri hoidmist.	Viljandi Linnaraamatukogu
3.2.5.	Maakonna võimalusi tutvustava veebilehe uuendamine	Maakonna internetiportaali abil Viljandimaa võimaluste tutvustamine ning informatsiooni aktuaalsena hoidmine.	Viljandi Omavalitsuste Liit, Viljandi Maavalitsus
3.2.6.	Maakonna traditsiooniliste sündmuste jätkamine ja uute tegevuste ellu kutsumine	Ülemaakonnaliste ja erinevate piirkondade traditsiooniliste ürituste korraldamise ning uute algatuste toetamine (näiteks: Mulgimaa sündmuste korraldamise jätkamine, Suure-Jaani Muusikafestival, Võrtsjärve kalalaat, Viljandi Pärimusmuusika Festival jne).	Viljandimaa Omavalitsuste Liit Mittetulundusühingud

3.3. Viljandimaa külastuskeskkonna parandamine

Külastuskeskkonna areng loob võimaluse turismimajanduse edendamiseks ning mõjutab otseselt ka Viljandimaa mainet. Positiivse mainega keskkond loob eeldusi inimeste soovile Viljandimaale elama asuda.

Nr	Tegevus	Põhjendus	Vastutaja/partner
3.3.1.	Viljandi linna külastuskeskkonna oluliste objektide arendamine	Vabaaja veetmise võimaluste mitmekesistamine.	Viljandi Linnavalitsus, Viljandi Muuseum, Keskkonnaamet, Muinsuskaitseamet
3.3.2.	Viljandimaa turismi arengukava koostamine	Turismimajanduse arengu toetamiseks tuleb erinevate osapooltega kokku leppida olulistes tegevussuundades.	Kohalikud omavalitsused, Viljandi Maavalitsus, Viljandimaa Arenduskeskus
3.3.3.	Viljandimaa piirkondade eripära säilitamine, arendamine ja turundus	Viljandimaa jaoks olulised kohalikku identiteeti kandvad piirkonnad on Viljandi, Soomaa, Võrtsjärv, Olustvere, Heimtali, Suure-Jaani, Mulgimaa jne.	Kohalikud omavalitsused, Viljandi Maavalitsus, Viljandimaa Arenduskeskus, Eesti Pärimusmuusika Keskus, SA Ugala Teater, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia
3.3.4.	Viljandimaa kultuuripärandi säilitamine, arendamine ja turundus	Kultuuripärandi säilitamine, arendamine ja turundus kohalikes elanikes identiteeditunde tugevdamiseks ning väljapoole suunatud tegevused Viljandimaa tutvustamiseks.	Viljandi Maavalitsus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Viljandimaa Arenduskeskus, Eesti Pärimusmuusika Keskus, SA Ugala Teater, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia,

			Muinsuskaitseamet
3.3.5.	Viljandimaa väravate väljaarendamine	Ühtse kuvandi väljatöötamine Viljandimaa väravatele ning nende väljaarendamine maakonna piiriladel. Põhjavärv - Võhma ristmik (koostada planeering ja ideekavand), Emajõe Jõesuu - toimiv, Kõpu – toimiv. Lõuna-Viljandimaa väravad välja selgitada.	Kohalikud omavalitsused, Viljandi maavalitsus, Leaderi tegevusgrupid
3.3.6.	Õisu meiereis tootmise ja väljaõppe taastamine, külastuskeskuse väljaarendamine	Õisu meiereis tootmise taaskäivitamine (piima-, liha- ja pagaritooted ning kääritamissaadused). Ajaloolise Õisu toiduainetööstuse kooli tegevuste mälestuste jäädvustamine. Endistesse õppeklassidesse, laboritesse ja meistrite eluruumidesse sisustatakse muuseumi ekspositsiooni- ja seminariruumid. Õisu õppe- ja tootmiskompleks on kavandatud rahvusvahelise tähtsusega külastuskeskuseks.	MTÜ Õisu Mõis, Viljandi Muuseum, Põllumajandusmuuseum, Eesti Piimandusmuuseum
3.3.7.	Viljandi Muuseumi näitusemaja arendamine Viljandimaa Ajaloo-keskuseks	Kandvaks ideeks on Viljandimaal (nn Suur-Viljandimaa, mis hõlmab Mulgimaa ja ajaloolise Viljandimaa) paiknenud eestlaste muinaslinnuste ja keskaegsete ordulosside tegevusalad, mis on visualiseeritud kaasaegsete lahendustega.	Viljandi Muuseum, Viljandi Linnavalitsus
3.3.8.	Endise Meleski klaasivabriku avamine külastajatele	Lisaks loodusturismi objektidele on oluline rikastada Võrtsjärve põhjakalda piirkonda muude turismiobjektidega. Meleski on tänu oma pikale ja säravale ajaloole sobiv koht kultuuriturismi arendamiseks.	Meleski Kultuurivabrik
3.3.9.	Mõisaküla keskväljaku rekonstrueerimine ja veetorni eksponeerimine vaatetornina	Linnakeskuse avalik ruum, keskväljak kaasajastatud ning ettevõtlusele atraktiivsemaks muudetud. Veetorn arendatud külastusobjektiks, huvilistele kavandatakse ronimissein.	Mõisaküla Linnavalitsus
3.4.0.	Viljandimaa arhitektuuripärandi säilitamine, arendamine ja turundus	Arhitektuuripärandi säilitamine, arendamine ja turundus kohalikes elanikes identiteeditunde tugevdamiseks ning väljapoole suunatud tegevused Viljandimaa tutvustamiseks. Eeldused ettevõtluse arendamiseks	Kohalikud omavalitsused, Kodanikeühendused, Kogudused; Viljandi Muuseum; Viljandi Maavalitsus; LEADER-tegevusgrupid
3.4.1.	Halliste kiriku piirkonna arendamine külastuskeskuseks	Halliste kirik ja tema ümbrus on kogu Eestis kultuurilooliselt märgiline paik, mille potentsiaal on vähe kasutatud Kiriku ja kalmistu vahel paikneva „Annatare“ kasutuselevõtmine kalmistumuuseumina. Kulla Leerimaja muinsuskaitseobjektina, kus paikneb raamatukogu, seminariruumid, kohvik ja käsitöökoda, leerimaja vastas dendropark	Halliste Vallavalitsus, EELK Halliste kogudus
3.4.2.	Pilistvere kirikuküla arendamine	Miljööväärtuslik külakeskus, keskaegne Pilistvere kirik ja maakirikute kõrgeim torn (vaatetorn), kirikumõis- ja –park, kihelkonnakalmistu, vabariikliku tähtsusega Kommunistliku Genotsiidiohvrite memoriaal (kivikangur), paisjärv ja puhkeala. Inimkapitali panustamine: töökasvatus, talgulaagrid, vabatahtlikud, sotsiaalne ettevõtlus	EELK Pilistvere kogudus, Kõo Vallavalitsus, Võhma Linnavalitsus, Muinsuskaitseamet
3.4.3.	Suure-Jaani Andekoja arendamine	MTÜ Rahvusvaheline Artur Kapp'i Ühing kuulub hoonesse Andekoja loomine ja avamine muusikahuvilistele	Eesti Kontsert, MTÜ Rahvusvaheline Artur Kapp'i Ühing
3.4.4.	Loopre Vesiveski ja õpitudade avamine külastajatele	Vesiveski ja õpitudad renoveeritakse avalikuks kasutamiseks ning Navesti jõel tutvustatakse jõeforelli kudumise ja rändetingimusi. Põhja-Viljandimaa rikastamine ajaloo- ja turismiobjektiga	Ettevõtjad, mittetulundusühingud
3.4.5.	Pühakodade elujõulisuse säilitamine	Kirikute jm samalaadsete rajatiste korrashoid ja avatud hoidmine. On	Kogudused,

	ja arendamine	märkimisväärse tähendusega piirkondlikud ja külastele külastusobjektid. Kultuuriürituste (kontserdid, näitused, noorsootegevus) korralduskohad.	Viljandi Maavalitsus, Kohalikud omavalitsused, Muinsuskaitseamet
3.4.6.	Kalmistute säilitamine ja arendamine	Kalmistute süsteemne (regulaarne) korrashoid ja vaatamisväärsusteks kujundamine. Isikuajaloolised külastuspõhjused turistidele.	Kogudused Kohalikud omavalitsused, Muinsuskaitseamet
3.4.7	Olustvere mõisakompleksi külastuskeskkonna arendamise jätkutegevused	Olustvere mõisa teemakodade arendamise jätkamine	Olustvere TMK, Suure-Jaani Vallavalitsus, Kultuuriministeerium, Muinsuskaitseamet Haridus- ja Teadusministeerium
3.4.8	Suure-Jaani külastus- ja vabaajakeskuse loomine	Suure-Jaani külastus- ja vabaajakeskus ühendab seniseid turismivaldkonna teenusepakkujaid kogu Põhja-Viljandimaal ning pakub läbi ühisturunduse ja lisandunud uute teenuste võimalusi arenguhüppeks.	Suure-Jaani vald, Võhma linn, Ettevõtjad
3.4.9	Võrtsjärve Viinamarjakeskus	Võrtsjärve Viinamarjakeskus ja puhkeala toob kokku turistid üle maailma, kes huvituvad: - põhjamaisest ja/või maheviinamarjakasvatusest - kvaliteetsest põhjamaade viinamarja ja teiste eesti marjade veinist - maitsetaimede ja eelkõige lavendlite kasvatusest - looduspuhatest teenustest - jalgratta- ja muust tervisespordist - veeturismist - ratsaspordist - loodusturismist	Ettevõtjad, piirkonna MTÜ-d kohalik omavalitsus
3.4.10	Maanteetranspordi ja maanteeliiklejate teeninduskeskus.	Näidisautohoovi (teeninduskeskuse) rajamine Viljandi maakonda	Ettevõtjad
3.4.11.	Loodi õppe- ja külastuskeskuse loomine	Loodi mõisa arendatakse keskus, kus õpetatakse ja tutvustatakse traditsioonilisi ehitusoskusi. Keskus on praktikakohaks TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku ehituse eriala tudengitele, kus: - pakutakse alustavatele sellidele-meistritele inkubatsioonivõimalusi; - viiakse läbi säästvat arengut toetavaid keskkonnahariduslikke programme nii õpilastele kui täiskasvanutele; - korraldatakse üritusi ja propageeritakse keskkonnasäästlikku mõtteviisi. Loodi looduspark ja mõisakompleks loovad suure potentsiaaliga koosluse teenuste pakkumiseks üle Eesti ja rahvusvahelisel turul.	MTÜ Loodi Mõisa Arendus 1.1.1.12.
3.4.12	Kivilõppe puhkeala välja arendamine	Ujumisranna, paadikanali, seiklusraja ja laagripiltsi (kämpingud, grillmajad jms) väljaehitamine	Kohalik omavalitsus; MTÜ Kivilõppe Puhkekeskus

4. arengusuund: Elukeskkonna ning tehnilise ja sotsiaalse taristu arendamine

Arengusuuna eesmärgiks on tagada olukord, kus:

- tehnilise ja sotsiaalse taristu seisund ning areng toetavad ettevõtlust ja majandusarengut piisavalt;
- sotsiaalse taristu seisund ja areng tagab inimestele sotsiaalse turvalisuse;
- ruumiline planeerimine on loonud eeldused taristu arengule;

- loodus- ja tehiskeskonna areng toimub tasakaalustatult; on säilinud puhas elukeskkond;
- välja on arendatud toimiv tõmbekeskuste, sh maakonnakeskuse ja toimepiirkondade võrgustik, mis tagab elanikele teenuste kättesaadavuse .

4.1. Tehnilise ja sotsiaalse taristu arendamine

Tehniline ja sotsiaalne taristu peavad toetama Viljandimaa arengueesmärkide täitmist.

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner	Märkus
4.1.1.	Kiire ja kvaliteetse andmeside kättesaadavuse parandamine	Eesmärgiks on tehnoloogiatrende ja elanike vajadusi arvestav andmeside taristu, mis täidab nii avaliku kui ka erasektori huve, võimaldades tootlikkuse kasvu ning pakkudes võimalust kasutada kiiret andmesidet mis tahes ajal.	Andmeside pakkujad, Kohalikud omavalitsused, „Leader“ tegevusgrupid	
4.1.2.	Elektrienergia varustuskindluse tõstmine	Eesmärgiks on vähendada elektrikatkestuste mahtu majapidamise kohta ja parandada pingekvaliteeti. Tähtsamateks tegevusteks on ilmastikukindlate maa- ja õhukaabelliinide ja uute alajaamade ehitamine ning kaugloetavate arvestite paigaldamine. Pingekvaliteedi parandamiseks ehitatakse keskpingeline majapidamistele lähemale.	AS Eesti Energia, OÜ Elektrilevi	
4.1.3.	Nutikate ja säästlike energialahenduste kasutuselevõtu toetamine, arendamine ja võimaluste tutvustamine	Eesmärgiks säästlikkus: alternatiivenergia lahenduste kasutuselevõtmine, mikroenergia tootmise arendamine (nt säästlike tänavavalgustuse lahenduste arendamine). Taastuvenergia tootmise ja tarbimise kasvatamine. Energia töötlemine, selle ära kasutamine ettevõttes.	Kohalikud omavalitsused, Keskkonnainvesteeringute Keskus, Leaderi tegevusgrupid, Ettevõtjad, Tartu Regiooni Energiaagentuur	
4.1.4.	Tiheasulate tänavavalgustuse arendamine	Puuduliku tänavavalgustuse probleemi lahendamine.	Kohalikud omavalitsused	
4.1.5.	Uhisveevärkide, kanalisatsioonisüsteemide (sh sadevee kanalisatsioonide) ja reoveepuhastite arendamine	Eesmärgiks on elanikkonnale kvaliteetse teenuse tagamine keskkonnakaitse põhimõtetest lähtudes.	Kohalikud omavalitsused, vee-ettevõtted	
4.1.6.	Kaugküttepüürkondade renoveerimine, arendamine ja vajadusel uute püürkondade loomine	Hoonete soojusega varustamiseks kasutatakse kaugkütet, mis on kindel, usaldusväärne, efektiivne, põhjendatud hinnaga ning keskkonnanõuetele ja tarbijate vajadustele vastav.	Kohalikud omavalitsused	
4.1.7.	Viljandi maakonna teedevõrgu kvaliteedi tõstmine (Vt Viljandi maakonna prioriteetsete teede nimekiri)	Suurendamiseks turvalisust liikluses ja piirkonna konkurentsivõimet, on vaja rekonstrueerida kaasaja nõuetele mittevastavad teed, suurendada kattega teede osakaalu ning hoida olemasolevaid teid ja rajatise kaasaegsel tasemel. Pärnumaale Rail Baltic Estonia vahejaama rajamisega kaasnevate võimalike mõjude arvestamine teedevõrgu arendamisel.	Maanteeamet, kohalikud omavalitsused Viljandi Maavalitsus	
4.1.8.	Viljandi raudteejaama kaasaegse taristu välja arendamine	Eesmärk on muuta rongiga reisimine veelgi mugavamaks. Selleks on vaja planeerida ja rajada Viljandi raudteejaama juurde kaasaegne autode ja jalgrataste parkimise võimalus ning parandada ja arendada raudteejaama viivate kergliiklusteede võrgustikku.	Viljandi Linnavalitsus, Elron, Edelaraudtee, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	
4.1.9.	Kasutuseta ja perspektiivita	Eriti halvas olukorras ja perspektiivitud ehitisi ei ole otstarbekas	Kinnisvara omanikud,	

	tööstushoonete lammutamine	renoveerida, vaid need on mõistlik lammutada. Hoone alt vabanenud maal tekib seeläbi uus arenguperspektiiv.	kohalikud omavalitsused, Keskkonnainvesteeringute Keskus
4.1.10.	Ujula rajamine Põhja-Viljandimaale	Eesmärgiks on elanikkonnas tervislike eluviiside juurutamine. Tegemist on maakonna elanikkonnale vajaliku esmatasandi terviserajatisega.	Kohalikud omavalitsused
4.1.11.	Veekeskuse ehitamine Viljandisse	Eesmärgiks on elanikkonnas tervislike eluviiside juurutamine. Tegemist on maakonnakeskuse esmatasandi terviserajatisega. Objekt tõstab Viljandimaa külastuskeskkonna atraktiivsust, elavdab Viljandi traditsioonilise puhkepiirkonna tegevusi.	Viljandi Linnavalitsus, ettevõtjad
4.1.12.	Viljandi jäähalli arendamine	Eesmärgiks on Viljandi jäähalli arendamine aasta läbi töötavaks maakonnakeskuse terviserajatiseks.	Viljandi Linnavalitsus, ettevõtjad
4.1.13.	Säästva arengu põhimõtete propageerimine taristute rajamisel ja hoonete renoveerimisel	Toetada nõustamise ja koolitamise kaudu loodusvarade säästlikku kasutamist, energiasäästlike materjalide ja tehnoloogiate kasutamist elamuehituses ning korterite, elumajade ja ühiskondlike hoonete renoveerimisel.	Kohalikud omavalitsused, Tartu Regiooni Energiaagentuur
4.1.14.	Maakonna kergliiklusteede võrgustiku arendamine (Vaata: Viljandi maakonna prioriteetsete teede nimekiri)	Aidata kaasa liiklusohutuse suurendamisele. Kergliiklusteede rajamine vastavalt Viljandi maakonna kergliiklusteede teemaplaneeringus seatud prioriteetidele.	Maanteeamet, kohalikud omavalitsused
4.1.15.	Jalgrattaringlussüsteemi väljaarendamine	Avalike rattalaenupunktide võrgustiku välja arendamine maakonnas ja selle sidumine naabermaakondadega.	Kohalikud omavalitsused
4.1.16.	Maakonna liiklusohutusprogrammi koostamine	Parandada turvalisust liikluses.	Maanteeamet, Viljandimaa liikluskomisjon
4.1.17.	Viljandi järvele „sõudekanali“ rajamine	Viljandi linna kui Eesti sõudespordi keskuse arendamine.	Viljandi Linnavalitsus, Kultuuriministeerium
4.1.18.	Viljandimaa oluliste spordirajatiste rekonstrueerimine	Vajalikud tegevused: - Viljandi spordihoone vana osa renoveerimine; - Viljandi aerutamiskaasi rekonstrueerimine; - Viljandi järve äärsed korvpalliväljaku tribüünide rekonstrueerimine ja varikatuse ehitamine; - Kirivere spordikompleksi rekonstrueerimine; - Viljandi Jakobsoni Kooli ujula rekonstrueerimine; - A. Kitzbergi nim. Gümnaasiumi ujula ja spordikompleksi rekonstrueerimine; - Suure-Jaani staadioni rekonstrueerimine; - Tarvaste Gümnaasiumi spordirajatiste rekonstrueerimine; - Abja Gümnaasiumi spordikompleksi arendamine ja rekonstrueerimine	Kohalikud omavalitsused
4.1.19.	Holstre-Polli Spordi- ja Puhkekeskuse arendamine	Eesmärgiks on elanikkonnas tervislike eluviiside juurutamine, sportlastele treenimisvõimaluse loomine, vaba-aja võimaluste laiendamine maakonna elanikele ning eelduste loomine vabariiklike ja rahvusvaheliste võistluste korraldamiseks ning ettevõtjate kaasamine arendustegevusse. Keskuse taristu vajab arendamist; vajalik on ehitada uus stardimaja, välja arendada mäesuusa nõlv, seikluspark jms., et mitmekesistada aastaringse tegeluse võimalused.	SA Holstre-Polli Puhkekeskus, Viljandi Maavalitsus, Viljandi Linnavalitsus, Viljandi Vallavalitsus
4.1.20.	Ühistranspordi paindlik	Ühistranspordi planeerimine peab olema eelkõige vastavuses inimeste	Viljandi Maavalitsus,

	optimeerimine	reaalsete liikumisvajadustega. Samas tuleb silmas pidada maakondade üleseid ühendusi. Näiteks Rail Balticuga tekivad Pärnus uued võimalused Euroopa suunal, sest sinna on planeeritud reisirongide peatus.	Maanteeamet, kohalikud omavalitsused, naabermaakonnad
4.1.21.	Ühtse ühistranspordi piletisüsteemi kasutusele võtmine	Võimalus ühe piletiga (elektroonilise info kandjaga) sõita kogu maakonnas ja kogu riigis, mis teeb ühistranspordi kasutamise mugavamaks.	Maavalitsus, Maanteeamet
4.1.22.	Võrtsjärve sadamate taristu arendamine, kaldaalade korrastamine, rannapromenaadi rajamine	Eesmärgiks on piirkonna turismiettevõttele kaasaaitamine, avalike puhkealade laiendamine arendamine; kutseliste kalurite ettevõtlustingimuste parandamine ja kalandusturismi arendamine.	Võrtsjärve Sihtasutus, MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond kohalikud omavalitsused,
4.1.23.	Viljandi lennuväljaku arendamine	Päri lennuväljakut haldab MTU Viljandi Lennuklubi. Tegevus toimub aastaringiselt. Lennurada on populaarne maandumiskoht nii Eesti kui välisriikide eralendurite seas. Lennuväljak on oluline ka kohalike tiibvarjurite, langevarjurite ja lennumodelistide seas.	MTU Viljandi Lennuklubi, Lennuamet
4.1.24.	Multifunktsionaalse Viljandi Rannahalli rajamine	Rannahalli väljaehitamise eesmärgiks on luua sobivad treeningtingimused nii Viljandi maakonna, kui Lõuna-Eesti rannavõrkpalli-, jalgpalli- ja sulgpalli harrastajatele. Arendada koostööd erinevate spordiklubidega, spordikoolidega ja omavalitsustega, oluliseks väljundiks on ka koostöö rahvusvahelisel tasandil.	Viljandi Linnavalitsus Viljandi Spordikool, Viljandi Spordikeskus, Viljandimaa Spordiliit, Viljandimaa Omavalitsuste Liit
4.2. Arstiabi teenuse kättesaadavuse parandamine			
4.2.1.	Esmatasandi tervishoiukeskuste arendamine	Perearsti teenuse kättesaadavuse tagamiseks on oluline välja arendada esmatasandi tervishoiukeskused vastavat potentsiaali omavates piirkondades Viljandis, Abja-Paluoja ja Suure-Jaanis.	Perearstid, kohalikud omavalitsused, Terviseamet, SA Viljandi Haigla, Sotsiaalministeerium
4.2.2.	Viljandi maakonna haigla uue aktiivravi hoone ehitamine koos Viljandi perearstide esmatasandi tervisekeskusega	Eesmärk on maakonna haigla poolt pakutavate teenuste kvaliteedi tõstmine, selleks on vaja ehitada Viljandi linna uus aktiivravi hoone. Hoone ehitamisel arvestatakse, et eriarstiabi ja esmatasandi arstiabi (perearstiabi) arendatakse koos Viljandi maakonna haigla uue hoone juurde loodava esmatasandi tervisekeskusega.	SA Viljandi Haigla, Viljandi Linnavalitsus Sotsiaalministeerium
4.2.3.	Hooldusteenuste ja sõltuvusravi arendamine	Teenuste arendamine annab Viljandimaa inimestele võimaluse saada veel paremat teenust.	SA Viljandi Haigla, Sotsiaalministeerium, kohalikud omavalitsused, Viljandi Maavalitsus
4.3. Keskkonnateadlikkuse suurendamine ja ressursside säästlik kasutamine			
4.3.1.	Viljandi maakonna keskkonnahariduse tegevuskava koostamine	Eesmärk on fikseerida maakonnas pakutava keskkonnahariduse hetkeseis, analüüsida pakkujate võimalusi ning sihtgruppide vajadusi ning töötada välja keskkonnahariduse tegevuskava.	Keskkonnahariduse ümarlaud, Keskkonnaamet, mittetulundusühingud
4.3.2.	Keskkonnahariduskeskuse rajamine maakonnakeskuses	Tagada Viljandimaa elanikele süsteemne ja jätkusuutlik keskkonnateave ning keskkonnahariduslikud tegevused.	Viljandi Linnavalitsus, Viljandi Vallavalitsus,

			mittetulundusühingud
4.3.3.	Maakonna loodus- ja keskkonnahariduskeskuste võrgustik, õppevahendite ja õppemetoodikate parendamine	Tagada lastele ja noortele süsteemne ning jätkusuutlik õppekava toetav tugipunktide võrgustik.	MTÜ Lilli Looduskeskus, MTÜ Tähetorn Orion, MTÜ Tipu Looduskool, Viljandi Huvikool, MTÜ Loodi Mõisa Looduskeskus, RMK Soomaa Looduskeskus, Keskkonnaamet
4.4. Sotsiaalteenuste arendamine ja kättesaadavuse parandamine			
4.4.1.	Sotsiaalvaldkonna arengukava koostamine	Valdkonna lähiaastate oluliste suundumuste ja prioriteetide väljaselgitamine ning kokkulepete saavutamine erinevate osapoolte vahel.	Viljandi Maavalitsus, kohalikud omavalitsused, Sotsiaalministeerium
4.4.2.	Turvakoduteenuse loomine lastele	SA Perekodu pakub hoiuteenust ainult vältimatu abina. Nõudlus turvakodu teenusele on suurenenud.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit, kohalikud omavalitsused, Viljandi Maavalitsus
4.4.3.	Sotsiaalkeskuse loomine Viljandi linna	Uhes sotsiaalkeskuses saavad koos tegutseda nii maakonna eakate kui ka puuetega inimestega tegelevad organisatsioonid.	Viljandi Linnavalitsus, kohalikud omavalitsused
4.4.4.	Täiskasvanute turvakodu teenuse parendamine ja varjupaigasteenuse loomine	Varjupaigasteenuse pakkumine on maakonnas puudulik ning turvakodu teenusele on vajadus olemas.	Viljandi Linnavalitsus, kohalikud omavalitsused
4.4.5.	Munitsipaalasutuste arendamine sh sotsiaaleluruumide rajamine	Omavalitsused vajavad elamispiirkondi, kuhu on võimalik paigutada vähekindlustatud ja sotsiaalselt tuge ning nõustamist vajavaid isikuid ja peresid.	Kohalikud omavalitsused
4.4.6.	Puuetega inimeste ja psüühilise erivajadustega inimeste võimalikult kaua oma kodus elamise toetamine	Omavalitsused saavad abivajajatele pakkuda kodukohandamise võimalust, et nad saaksid võimalikult kaua kodus toime tulla. Tegevusi aitab läbi viia toetatud elamise teenus.	Kohalikud omavalitsused, Sotsiaalministeerium, kodanikeühendused
4.4.7.	Päästemeeskondade ja korrakaitse tegevuse tasemel hoidmine ning võimekuse arendamine	Eesmärgiks turvalise elukeskkonna tagamine. Arendada välja päästemeeskondade toimiv võrgustik nii riiklikult majandatavate päästekomandode kui vabatahtlike meeskondade baasil. Korrastada ja välja ehitada vajadusepõhised hooned, varustada meeskonnad nõuetekohase tehnika ja varustusega. Korraldada regulaarne täiend- ja väljaõpe. Tegeleda regulaarselt ennetustööga.	Päästeamet, Viljandi Maavalitsus, kohalikud omavalitsused, vabatahtlikud ühendused Politsei- ja Piirivalveamet